

4a. Henrik Palle: Øgendahl leverer banal og blyndfattet litteraturformidling

Teksten er en anmeldelse trykt i Politiken, 10. maj 2018. Henrik Palle er journalist.

En vært, der ikke ved noget om litteratur, formidler forudsigeligt valgte forfattere. DR's nye forsøg på litterært tv til de uindviede er en halvbagt blanding af børnetime og heltedyrkelse.

Mick Øgendahl og de store forfattere

Afsnit 1: H.C.Andersen. Kan ses på dr.dk

Danskerne kan godt lide Mick Øgendahl. Han er en sand mand af folket. Standup-
5 komiker. Fra Falster. Og ifølge sig selv nogenlunde lige så litterært velbevandret
som en ordblind alligator. Så selvfølgelig skal han da være guide på en rundtur til
den danske litteraturs mest ikoniske forfattere med deraf følgende forsøg på at
give kunstigt åndedræt til danskens læselyst, og ved skuespilleres hjælp bliver det
muligt for Øgendahl ligefrem at samtale med disse vort lands mest enestående lit-
10 terære begavelser. Desuden træder kloge hoveder til med forklaringer på, hvorfor
det hele er så fremragende enestående, at man nærmest kaster sig næsegrus i stø-
vet af beundring for denne veritable gejser af skaberkraft og billeddannende evne.

Formålet med serien, hvis næste fem afsnit kommer til at handle om Tove Dit-
levsen, Johs. V. Jensen, Herman Bang, Karen Blixen og Dan Turéll, er at trænge
15 bag om facaderne og finde ud af, hvem disse forfattere egentlig var, samt undersø-
ge, hvorfor deres historier læses igen og igen. Til det formål anvendes altså eks-
pertvidnesbyrd samt dialoger med fra graven opstandne gestalter af dem.

Forlægget er helt tydeligt den prisbelønnede serie om store danske videnskabs-
folk fra 2015, hvor rocksangeren og videnskabsmanden Johan Olsen med de sam-
20 me virkemidler introducerede al folket til atomfysikeren Niels Bohr med flere.
Hvilket var fint nok i al sin altruistiske iver efter at anskueliggøre naturvidenska-
belige landvindinger for den småkagespisende hob. Men først og fremmest und-
skyldeligt, fordi det trods alt drejede sig om indsigter og ideer, der efterfølgende
kom til at ændre forståelsen af verdens fysiske funktionsmåde.

25 FOR SÅ VIDT angår de store forfattere, og det er ikke for at underkende nogen af
den store håndfuld, man forudsigeligt har plukket, er det jo lidt en anden historie,
deres litterære kvaliteter ufortalte. Her er man ikke på jagt efter essensen af forfat-
terskaber, grundtræk ved geniernes personligheder og om der muligvis skulle vise
sig handlingsanvisende livsvisdom på bunden af bøgernes brønd. Og det gør der
30 naturligvis i tilfældet H.C. Andersen, for som vi alle ved, indeholder fortællingen
om 'Den grimme ælling' den kloge lære, at først skal man gå så meget ondt igen-
nem, og så bliver man noget stort og fantastisk. Hvilket i Mick Øgendahl og
udsendelsens fortolkning blev til, at man skal turde være sig selv og blive den,

man er. Hvilket er så rystende banalt, at det ville blive forkastet som forslag til en
35 Gajol-flap, og når det i disse dage fremføres lueforyldt som *Lebensphilosophie*¹ i
konfirmationstaler det ganske land over, afstedkommer det først og fremmest
krummede tæer. Ikke fordi det ikke kan vise sig at være både sandt og godt, men
som livsforskrift duer det ikke, fordi alle mellemregningerne og de konkrete tilvæ-
relsesomstændigheder er tryllet væk på – tøjhø – eventyrlig vis.

40 Javist virkede det for Andersen, der havde heldet, talentet og vedholdenheden –
ligesom ællingen, der godt nok voksede op i Andeby, men faktisk kom fra Svane-
vænget og tilhørte en ædlere fugleart.

Og her er vi så fremme ved, hvad der gør 'Mick Øgendahl og de store forfatte-
re' til et stykke giftig, reduktiv² litteraturformidling, nemlig projektets litteratur-
45 syn. Selv om vi skriver 2018 og synet på litteratur som andet og mere end et privi-
legeret individs grandiose og sande selvfremsstilling har været genstand for kritisk
granskning og derfor har ændret sig, er det akkurat, hvad der serveres med kartof-
ler og opbagt persillesovs. Titlen er jo ligesom et give-away: 'Mick Øgendahl og
de store forfattere'. Der går nærmest en lige linje tilbage til Ota Solgryns-bogserie
50 'Da de store var små' og den mest blyndfattede borgerlige historieskrivnings kol-
portering³ af, at det var Christian IV, som byggede Rundetårn, mutters alene.

DET ER FORESTILLINGEN om det unikke individ, der er den bærende forestil-
ling. H.C. Andersen var trods opvækst i trange kår i stand til at transcendere sine
sociale omstændigheder og blive, det vil sige ved egen kraft træde i karakter som,
55 den store digter, og hans store generthed samt høje moralske habitus holdt ham fra
fuldbyrdet heteroseksualitet, trods bordelbesøg. Hvis vi skal tro fremstillingen i
dens egen ret, så var det en blanding af viljesakt og lavt selvværd, som fik Ander-
sen til at kanalisere sin seksualitet ud i litterære sysler. Men ikke et ord om den
småmakabre dødsdyrkelse, der gennemsyrrer dele af forfatterskabet. Nej, den blev
60 af præsten og Andersen-doktoren Katrine Lilleør udlagt som en fin, litterær sym-
bolisering af den kristne dødsforståelse og af troen som vigtig; ikke et kritisk ord
om en længsel efter udfrielse af et uforløst lorteliv med papirklip, dårlige tænder
og masturbation som erstatning for kone, børn, hyggeligt hjem og et familieliv på
egne præmisser.

65 Og så en masse lobhudlende⁴ skåltaler om Andersens fortræffelighed, fordi han
skrev en roman, der er så fersk og ungdommelig, at den stadig læses i Italien
(roman-debuten 'Improvvisatoren') – det er åbenbart bevis på udødelighed, hvis
bøger læses i Italien et par hundrede år efter affattelsen. Han opfandt 'tingseventy-
ret', ja, og sikkert også den savtakkeede brødkniv.

70 DA LITTERATURFORSKNINGEN og dermed også formidlingen af samme i sin
tid løsrev sin nørdede filologiske rod, hvor man søgte efter, hvad der rent faktisk
stod i forfatterens originale manuskript, var den første station den såkaldt biogra-
fiske litteraturforskning; den spøg gik ud på at finde paralleller mellem forfatte-

¹ *Lebensphilosophie*: livsfilosofi.

² *reduktiv*: når der gives en forenklet fremstilling.

³ *kolportering*: viderebringelse af nyhed.

⁴ *lobhudlende* (her): rosende.

rens liv og så værket, som man anså for en moderat ferniseret udgave af biografi-
75 en. Med andre ord: Forfatter er en gang faldet af en hest – romanperson falder af
hest. *Aha, mon Dieu*⁵, og det er fantastisk. Vi har et sammenfald.

Senere overgik man til at sammenligne forfatterskaber på tværs af landegræn-
ser og finde overensstemmelser. Men med nykritikkens fokusering på at læse tek-
sten og kun den, nåede man frem til at forstå litteraturen som litteratur, og siden
80 gik diverse socialhistorisk, psykologisk eller kognitivt forankrede læsemetodikker
videre ved at relatere teksten til dens tilblivelsesomstændigheder, dens mimesis og
dens alt muligt andet – for at slippe for blot at betragte litteraturen som den store
forfatters bevidste og velovervejede udtog af sin uendeligt strømmende bevidst-
hed. Ideologikritikken – der trods sin sproglige uformåenhed faktisk var overor-
85 dentlig indsigtfuld – beflittede sig med at analysere selvforståelser og underlig-
gende ideologiske mønstre.

Men alt det har folkene i DR K's redaktion valgt at kaste på møddingen til for-
del for sådan en julekalenderagtig fortælling, om hvordan de store forfattere blev
de store forfattere, fordi de var så uendeligt store, at det på et tidspunkt måtte sæt-
90 te sig igennem. Og denne eskamotering⁶ af kritisk granskning til fordel for histori-
er om selvrealisering trods dårligt vejr og manglende madpakker passer som fod i
hose til et ideologisk klima og et politisk hegemoni, der med alle til rådighed stå-
ende midler ønsker at formidle budskabet om, at enhver er sin egen lykkes smed,
og at modgang modner, mens støtte og bistand avler slaphed og klynk.

95 Men samtidig maskeret under et dække af at ville danne masserne til læsning
af lødig litteratur, hvilket sjovt nok er udtryk for et smagsdømmende og formyn-
derisk syn på de mennesker, man ellers anser for at være så pokkers frie og selv-
hjulpne i økonomiske og sociale sammenhænge.

Her gør man imidlertid nok regning uden vært og vintjener, for spørgsmålet er,
100 om der er så meget som et eneste medlem af Dansk Metal, der efter at have set
Rasmus Botoft og Mick Øgendahl i øm litterærbiografisk pardans storker af sted
til folkebiblioteket og udbeder sig et eksemplar af romanen 'OT' eller digtet 'Det
døende Barn', selv om det er fortalt med barnets stemme og litterært uendeligt
vigtigt, for vi fik faktisk aldrig fortalt, hvorfor det er så vigtigt endda.

⁵ *mon Dieu* (fransk): min gud.

⁶ *eskamotering* (her): fjernelse.